

Rýnt í tillögur auðlindastefnunefndar

Daði Már Kristófersson

Yfirlit

- Lykilspurningar við gerð auðlindastefnu
 - Hvað er auðlind?
 - Hvaða vandamál tengjast nýtingu?
 - Hver eru markmið auðlindanýtingar?
 - Hvert er samspil eðlis auðlinda og heppilegasta fyrirkomulags nýtingar?
- Tillögur auðlindastefnunefndar

Hvað er auðlind?

- Þýðing á hugtakinu resource
- Uppspretta hverra þeirra aðfanga/gæða sem nýtast manninum
 - Gæti verið allt frá járngrýti og fiskistofnum til ómengaðs andrúmslofts
- Skilgreining hugtaks stýrir afmörkun verkefnis

Rýnipunktur 1: Hvaða auðlindir?

- Undir er nýtingarréttur á: þjóðlendum, vatnsafli, jarðvarma, ferskvatni, fiskistofnum, fjarskiptatíðnum, námum og kolvetnum í jörðu, auk losunarheimilda
- Af hverju losunarheimilda?
 - og ekki annarra pólitískt ákvarðaðra réttinda?
 - og ekki annarra umhverfisgæða?

Útvíkkun hefur kosti

- Umhverfisáhrif auðlindanýtingar veruleg
- Umhverfisauðlindum hætt við ofnýtingu
- Nauðsynlegt að gera umhverfiskostnað sýnilegan í opinberum tölum
- Gullið tækifæri í tengslum við tillögur nefndar
 - Grænir þjóðhagsreikningar...

Hvaða vandamál tengjast nýtingu?

- Auðlindir eru takmarkaðar
 - Óendurnýjanlegar: á þær gengur við notkun
 - Endurnýjanlegar: hægt að nýta þær um eilífð ef rétt er að staðið (skilin ekki alltaf skýr)
- Skortur skapar vandamál við útdelingu
 - Hve mikið má taka? Hver á að nýta? Hver á að njóta?...

Auð-lind

- Skortur skapar umframeftirspurn
- Umframeftirspurn skapar umframhagnað
- Umframhagnaður skapar deilur
- Auðlindaríkidæmi oft uppspretta vandamála
 - Óstjórn og spilling
 - Auðlindabölvun /Hollenska veikin

Auðlindir í þjóðareigu

- Hvernig ber að háttta auðlindanýtingu?
 - Svar hagfræðinnar: stefna ber að háþröskun þjóðhagslegs arðs
- Hvernig ber að háttta nýtingu auðlinda í sameiginlegri eigu þjóðar?
 - Pólítísk spurning sem hver þjóð þarf að svara fyrir sig

Hugsanleg skilyrði

- Hagkvæmni
 - hámarka auðlindarentu
 - leyfa ekki nýtingu sem dregur úr velferð
 - skilvirkt fyrirkomulag
- Sanngirni
 - ráðstöfun auðlindarentu
 - skipting tekna og kostnaðar
- Sjálfbærni
 - tekið tillit til eðlis auðlinda við nýtingu og ráðstöfun

Pólítísk sjónarmið

- Varanlegur eignarréttur og bann við framsali
- Sýnileg gjaldtaka
- Sýnileg ráðstöfun
- Önnur áhrif auðlindanýtingar
 - Atvinnusköpun, gjaldeyrisöflun...

Auðlindalandið Ísland

- Ríkulegar auðlindir
 - Fiskur í sjónum, orka, kolvetni, heitt og kalt vatn...
- Umfang mælanlegrar auðlindarentu ekki að sama skapi mikið
 - Umtalsverð renta í útgerð
 - Lítið í annarri auðlindanýtingu

Rýnipunktur 2: auðlindarenta

- Auðlindarenta í sjávarútvegi til staðar og metanleg á grundvelli haggagna
- Engar vísbendingar um auðlindarentu í hinum megingeirunum
 - framtíðarmöguleikar í orku en háð óvissu
- Tekjur ríkisins af sölu losunarheimilda er ekki auðlindarenta

Tekjumöguleikar ríkisins

- Sala á aðgengi
 - Sala/úthlutun
 - Uppboð
- Flöt gjaldtaka
 - Vinnslugjöld
 - Tekjuskattar
- Rentuskattar
 - Flatir
 - Verkefnaháðir

Tekjumöguleikar ríkisins

- Sala á aðgengi
 - Sala/úthlutun
 - Uppboð
 - Flöt gjaldtaka
 - Vinnslugjöld
 - Tekjuskattar
 - Rentuskattar
 - Flatir
 - Verkefnaháðir
- Skilvirk leið í sumum tilfellum
Erfitt að beyta ef nýting er hafin

Tekjumöguleikar ríkisins

- Sala á aðgengi
 - Sala/úthlutun
 - Uppboð
 - Flöt gjaldtaka
 - Vinnslugjöld
 - Tekjuskattar
 - Rentuskattar
 - Flatir
 - Verkefnaháðir
- Skilvirk leið í sumum tilfellum
Erfitt að beita ef nýting er hafin
- Ódýr gjaldtökuaðferð
Virka illa fyrir misleitar auðlindir

Tekjumöguleikar ríkisins

- Sala á aðgengi
 - Sala/úthlutun
 - Uppboð

Skilvirk leið í sumum tilfellum
Erfitt að beyta ef nýting er hafin
- Flöt gjaldtaka
 - Vinnslugjöld
 - Tekjuskattar

Ódýr gjaldtökuaðferð
Virka illa fyrir misleitar auðlindir
- Rentuskattar
 - Flatir
 - Verkefnaháðir

Ódýrt en ómarkvisst
Dýrt en markvisst

Forsendur

- Tekjumöguleikar háðir umgjörð
 - Gjaldtökuaðferð
 - Nýtingartíma
 - leigjendavandi
 - Umfangi nýtingar
 - Nýtingaraðferð...

Forsendur

- Tekjumöguleikar háðir umgjörð
 - Gjaldtökuaðferð
 - Nýtingartíma
 - leigjendavandi
 - Umfangi nýtingar
 - Nýtingaraðferð...

Besta val háð
eðli auðlindar

Almennt gildir

- Því lengri nýtingartími því minna misræmi milli hagsmuna leigjanda og eiganda
- Því minni óvissa því einfaldari gjaldtaka
- Því einsleitari auðlind því einfaldari gjaldtaka
- Því færri og stærri nýtingaraðilar því skilvirkari gjaldtaka

Íslenskar auðlindir

- *Fiskur*: ekki staðbundin, fjölbreytt, margir nýtingaraðilar, lítill stofnkostnaður, numin
- *Orka*: staðbundin, fjölbreytt, fáir stórir nýtingaraðilar, mikill stofnkostnaður
 - Vatnsorka: lítil óvissa, að mestu numin
 - Jarðvarmi: mikil óvissa, numin að hluta
- *Þjóðlendur*: staðbundin, fjölbreytt, misjafnir nýtingaraðilar, misjafn stofnkostnaður

Rýnipunktur 3: samræming ramma

- Ólíklegt að hægt sé að setja einn ramma fyrir allar auðlindir
- Mikilvægara að samræma meginreglur um:
 - Ákvörðun tímalengdar
 - Hlutdeild ríkisins í auðlindarentu
 - Gjaldtöku auðlinda sem ekki eru í eigu ríkis
 - Umhverfis- og eftirlitskostnað
 - Úthlutunaraðferðir ónuminna auðlinda

Tillögur auðlindastefnunefndar

- Almennt góðar tillögur:
 - Markmið um hagkvæma og sjálfbæra nýtingu
 - Auðlindir á eina hendi
 - Auðlindarenta, gjaldtaka og ráðstöfun gerð sýnileg
 - Ráðstöfun háð eðli auðlindar

Tillögur auðlindastefnunefndar

- Veikari punktar
 - Skilgreining auðlinda og verkefnis full þröng og tilviljanakennd
 - Skýrari meginreglur um tímalengd, hlutdeild eiganda og úthlutun ónuminna auðlinda

Endir

